

Kerneopgaver

Henrik Stevnsborg

Politiet skal opretholde tryghed, sikkerhed, fred og orden i samfundet. Det siger Politiloven. Loven siger også, at de opgaver, politiet skal løse i dén anledning, kan deles i de forebyggende, de hjælpende og de håndhævende opgaver. De tre typer af opgaver er nærmere specificeret i Politilovens § 2.

Her hedder det: Politiet har til opgave

- 1) at forebygge strafbare forhold, forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed,
- 2) at afværge fare for forstyrrelse af den offentlige fred og orden samt fare for enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed,
- 3) at bringe strafbar virksomhed til ophør samt efterforske og forfølge strafbare forhold,
- 4) at yde borgerne bistand i andre faresituationer,
- 5) at udføre kontrol og tilsynsopgaver efter gældende ret,
- 6) at yde andre myndigheder bistand efter gældende ret og
- 7) at udføre andre opgaver, der følger af gældende ret eller i øvrigt har en naturlig tilknytning til politiets virksomhed

Som I kan høre, er det nogle meget brede formuleringer.

Det var Politikommissionen fra 1998, der skrev Politiloven. På den ene side var kommissionen sig bevidst, at et egentligt opgavekatalog nemt risikerede at "afspejle et 'øjebliksbillede' af, hvorledes politiets rolle i samfundet opfattes" – som det blev udtrykt i kommissionens betænkning om politilovgivning.

På den anden side ønskede kommissionen, at listen over politiopgaver skulle være udtømmende. Af retssikkerhedsmæssige årsager.

Men spørgsmålet er, om opgavekataloget – selv med de meget brede formuleringer i lovens § 2 – længere kan siges at være dækkende.

Politiloven blev udstedt for 11 år siden, og politiets virkelighed er en meget anden i dag, end den var i 2004. Økonomien er presset og har været

det i årevis; der er blevet stadig færre politiansatte; og topmøder, terror og bandekriminalitet har stillet – og stiller – enorme krav til politiets beredskabs- og overvågningsindsats.

Spørgsmålet er da, om der er overhovedet længere er sammenhæng mellem politiets opgaveportefølje og de ressourcer, der stilles til politiets rådighed.

Hvis svaret er nej – og det er der meget, der tyder på, at det er, fx kan man ikke bare affærdige mange menige politifolks oplevelse af, at der er for få folk til for meget arbejde – ja, så er der flere måder at håndtere situation på.

Én måde er at give politiet flere ressourcer – således som der fx er lagt op til i den tidligere regerings ”12 nye tiltag mod terror”, hvor der blev sat 970 millioner af hen over de næste 4 år. Den lille milliard er imidlertid øremærket, og løser dermed kun ét problem. Pengene kan ikke bruges til fx grænsekontrol, indsats over for udenlandske kriminelle og indbrud eller for den sags skyld til at uddanne flere politifolk – for nu at tage emner, der er på dagsordenen til i dag.

En anden måde er at sætte fokus på politiets kerneopgaver for at få ryddet op i de mere perifere opgaver.

Det er fx det, der sker i Sverige for tiden.

Det startede med Politivirksomhedsudredningen i 2000, og i forlængelse heraf gav den svenske regering i april sidste år og igen den 15. januar i år direktiv om inden den 31. oktober 2015 at få udredt, hvorledes politiets arbejdsopgaver bedst ”renodlas”. Opgaverne skal med andre ord rendyrkes, således at den centrale politivirksomhed kan styrkes. Der er fra regeringens side peget på tre områder, der – i hvert fald – burde kunne overføres fra politiet til ”anden hovedmand”, som det hedder på svensk. For det første er der detentionsanbringelser, som man vil have overført til de 20 landsting, der har det regionale ansvar for sygehusvæsenet.

For det andet er der fangetransporterne, som ønskes flyttet fra politiet til kriminalforsorgen.

Og for det tredje er der politiets virksomhed som dyrepoliti; kontrollen med vanrøgt og mishandling af dyr tænkes bedre forvaltet af Sveriges 21 lensstyrelser (svarende til vores gamle statsamter).

Også i Danmark har der været tanker fremme om at rydde op i politiets opgaver.

Fx har HK peget på, at det ikke behøver at være politiuddannede, der sidder i politiets fotovogne. Og fængselsbetjentene for ganske nyligt har tilbudt, at de kan overtage Den automatiske trafikkontrol, AKT, eftersom der alligevel ikke pt er 100 procents belægning i fængslerne.

Den private sikkerhedsbranche har ligeledes budt ind på opgaven. Og ikke bare på trafikkontrollen, men også på bl.a. ordensopretholdelsen ved højrisikokampe og på fangetransporterne.

Det sidste prøvede man i Norge, hvor fangetransporterne blev udliciteret til et privat vagtfirma. Efterfølgende viste det sig at være en meget dyrere model end forventet, hvorfor området blev ført tilbage til politiet, for i 2014 at blive overdraget til fængselsvæsenet – som ”et av de viktigste grepene vi gjør, som raskt kan frigjøre mer politikraft”, for nu at citere den norske justitsminister Anders Anundsen.

Det er også før set, at der er ryddet op i politiets opgaver herhjemme.

Fx blev politiets tilsyns- og kontrolfunktioner for en stor dels vedkommende overført til kommunerne ved kommunalreformen i 1970'erne. Politiet slap, som det dengang blev udtrykt af Politiforbundet, dermed for en ”inkassations- og budtjenestevirksomhed, der giver en mængde bryderier, og kun er med til at give et forkert billede af politiets egentlige virksomhed”.

Denne ”egentlige virksomhed” optog også Visionsudvalget, der jo skabte grundlaget for politireformen i 2007. I Visionsudvalgets rapport fra 2005 ”Fremtidens politi”, er der et helt kapitel med overskriften ”Kerneopgaverne i fokus”.

I kapitlet oplistedes en række politiopgaver, som efter udvalgets opfattelse må sige at være ”uden politimæssig relevans”. Udvalget pegede på:

- Opgaver der har sammenhæng med, at politiet – til forskel fra mange andre myndigheder – har døgnåbent, og dermed står med opgaver med et socialt, psykologisk eller psykiatrisk tilslut. Udvalget talte om ”politiet som opsamlingsmyndighed”. Desuden blev der peget på:
- Pas og kørekort
- Motorområdet
- Hittegods og udsat bohaver
- Arrestanttransporter
- Detentionsanbringelser
- Tvangsindlæggelse af psykisk syge
- Visse kontrol- og tilsynsopgaver – nærmere bestemt i forhold til dyrevelfærd, spillekasinoer og forlystelser samt på inkassoområdet
- Visse polititilladelser – nærmere bestemt på forlystelsesområdet, restaurationsområdet, fyrværkeriområdet samt ved udstedelsen af næringsbreve til auktionsholdere, pantelånere, ejendomshandlere og vekslerere.

Alle disse ikke-kerneopgaver anbefalede Visionsudvalget blev fjernet fra politiet og lagt til andre særmyndigheder. Resultatet blev, at udstedelsen af pas og kørekort blev overført til kommunerne, og ”motorvæsenet” blev flyttet fra politiet til SKAT.

Visionsudvalgets tanker om en mere tilbundsående sanering af politiets opgaver blev derimod ikke ført igennem. Det vil derfor stadig være en god ide at få identificeret, hvad der er, og hvad der bør være politiets opgaver i dag og i den kommende aftaleperiode.

Det skal på den anden side gøres med varsomhed og med kløgt. Og det skal gøres med respekt for, hvad politiet kan og er bedst til – fremfor andre myndigheder og private aktører.

Det primære er, at politiet er gode til at anvende magt, og vel at mærke den magt, som er ”nødvendig” og ”forsvarlig” – som det hedder i Politilovens § 16. Dét taler for at lade politiet, og ikke andre, håndtere de situationer, hvor der erfaringsmæssigt hurtigt kan opstå behov for magtanvendelse – hvilket fx er tilfældet ved tvangsindlæggelserne.

Tager vi i stedet sagsbehandlingen på våben-, tilladelses- og færdselsområdet er det måske mindre indlysende, at det er politiet, der løser opgaven. Man kunne betragte samlingen i 2014 af en række af politiets sager på disse områder i såkaldte ”opgavefællesskaber” i to politikredse, nemlig Midt- og Vestjyllands Politi og Københavns Vestegns Politi, som et første skridt på vejen til at overlade opgaven til andre.

Med hensyn til politiet som ”opsamlingsmyndighed” skal man i øvrigt ikke være blind for, at opgaverne med et socialt, psykologisk eller psykiatrisk tilsnit jo ER der. Midt om natten. Når kommunen sover. Og at nogen skal løse dem.

Der må i det hele taget ses på, hvor opgaverne løses bedst. Og hvad er det så, netop politiet er god til? På dét grundlag må politiet indrettes, opgavemæssigt og ressourcemæssigt, så der kommer balance mellem opgaver og ressourcer. Og så politiet – lidt flot sagt – kan vedblive at være demokratiets vogtere, styret af klassiske principper som retfærdighed og retssikkerhed og lighed for loven.

Dét er politiets kerneydelse.